

(Inzake „Amerika”)

We kunnen inzake die „voorwaarden” in 't verbond, waarover we overigens gauw uitgesproken zullen zijn (veel breeder heb ik al elders erover gehandeld, en we kunnen niet altijd repeteeren), nog wel even, bij wijze van aanvulling op het gezegde, iets opmerken in terugslag op wat coll. Hoeksema schrijft in het jongste hier aangekomen nummer van The Standard Bearer. Sommige opmerkingen daaruit be- waar ik voor het slot. Ditmaal slechts één enkel punt. Coll. Hoeksema heeft gelezen, dat ik, inzake die „voorwaarden”, verwees naar de inleiding op de voorrede van de Statenvertaling; daarin wordt immers met de sterkste woorden gesproken over Gods belóven, onder voor- waarde van geloof en bekeering.

Hij zegt nu: goed, het staat in die voorrede van de Statenvertaling. Maar wat bewijst dat? Het is wel meer gebeurd, dat kort ná een goede en krachtige synode er afval kwam. Kan dat ook niet gelden van die Statenvertaling? Kom me niet aan boord met die Statenvertaling, al is die bezorgd door dezelfde synode die de Remonstranten uitwierp. Maar kom liever aan boord met de confessie zelf. Staat het in de Belijdenis? Laat die maar spreken, als er van voorwaarden in het verbond sprake is; anders aan- vaard ik het woord niet.

Nu geloof ik niet, dat, hetzij coll. Hoeksema, hetzij dr J. Ridderbos, zich achteraf van die Statenvertaling mogen afmaken met een schouderophaling. Het wa- ren geen kinderen, en ook geen verre nazaten van de Dordtsche synode, die ervoor gezorgd hebben; en heel de Statenvertaling draagt het kenmerk, ook in de Kanteekeningen, van het bewuste, vrome, noodzake- lijke verzet tegen alle remonstrantisme. Ik hoop nog altijd, dat één van onze studenten eens zal willen pro- moveeren op „de dogmatische beteekenis van de Kante- teekeningen”; daar zit prachtig materiaal in. En ik zet dat nu al rustig in de krant, op gevaar af, dat anderen het onderwerp ons, d.w.z. ons vrijgemaakten, afsnoepen. Want als een synodalist, propagandist voor de domheden van 1944, soms een dissertatie gaat schrijven, waaruit met kunst-en-vliegwerk „synoda- le” honing te puren zou vallen, gehaald uit de bijen- korf van de Kanteekeningen, dan — dat durf ik bij voorbaat verklaren — dan zal die Kamper dissertatie, Broederweg 15, met de stukken kunnen bewijzen, dat het een tendenz-geschriftje is geweest. Onder ons gezegd: ik heb met geen één candidaat nog over dit onderwerp een woord gesproken, bij mijn weten. Toch vermoed ik, dat de man, dien ik op het oog heb voor dit onderwerp, om het hem te adviseeren, als hij dit leest, zal denken: dat is op mij gemunt. Ik hoop het, amici. We spreken, als God wil, elkaar wel nader over de zaak; wat mij betreft: ik heb mijn man allang „ontdekt”, als hij maar wil.

Maar dit blijve rusten. Hoofdzak is ditmaal de vraag: mag men dezen eisch stellen, als het erom gaat, bepaalde menschen, b.v. emigranten uit Nederland, te ontvangen in eigen kerkgemeenschap? Moet men tot die menschen zeggen: uw eigen opinie MOET met zoo veel woorden STAAN in de confessie, expressis verbis, en anders moogt ge bij ons niet bin- nenkomen?

Ik geloof er geen steek van. Want God is geen verzamelaar van dogmatisch-symbolisch, confessionologisch uitgebalanceerde men- schen. Maar Hij is een God der levenden, niet der dooden.

Als ze mij, ondergeteekende, K. S., in de gerefor- meerde kerk van Kampen, pas zouden hebben willen acceptceeren als belijgend lid, wanneer ik uitgebald was in de hoven-omschreven zin, dan was ik nooit geacceptceerd. Ik geloof, dat ik pas een beet- je wijs geworden ben in symboliek, en confessie-kunde (kunde!), nadat ik in Kampen een leeropdracht ontvangen had, en daarmee den tijd gekregen had om te studeeren.

Ik geloof echter ook, dat de kerkeraad van Kampen mij terecht heeft toegelaten, niet op grond van mijn confessionologische bekwaamheid, die des- tijds geene was, maar op grond van het feit, dat ik van harte begeerde, te leven naar de confessie, en op grond van mijn bereidverklaring, mij te onderwerpen aan het kerkelijk vermaan, bijaldien het zou mogen blijken, dat mijn inzichten niet strookten met de door de kerk eerlijk uitgelegde en geïnterpreteerde confessie. Die belófte heb ik gemaéend, en ik heb me er ook aan gehouden, wat ook door confessieverknoeiers, als den synodo-cratischen zeloot dr A. de Bondt op dit punt worde gesmaald.

Zoo zou ik ook onze emigranten willen zien. Collega Hoeksema heeft van God de groote genade, én de enorme roeping ontvangen, in dat wijde Ame- rika een zoutend zout en een lichtend licht te wezen. Een reuzentaak. Ik heb door dat wijde Ame- rika mogen reizen, en daar heel lán den gezien, waar geen spoor van een gereformeerde kerk te vinden was. Ik heb toen vaak gedacht: wát een taak, om hiér de kerk van Christus te vertegenwoordigen. Ik zie in de kerk heel wat mannen en vrouwen, die geen haar wijzer zijn dan ik, toen ik belijdenis deed. Ik zie

het als een voorrecht, hen te mógen vergaderen, en hen te bezwéren: om Gods wil, maak het aan- tal kerkjes niet grooter dan het is. En als ik hen dan zie komen, den één gejaagd door socialistenvind, den ander door communisten- vrees, den derde door den honger in zijn gezin, en ze zouden mij vragen: mag ik in Uw kerk, die ik erken, den Heere loven, dan zou ik niet vragen: onderwerp je aan een examen, waaruit blijken kan, dat al wat je aan theologische termen gebruikt, in de confessie óók al zóó in terminologisch geijkte formule is uit- gedrukt, m.a.w., dat je goed nápraten kunt, en een lesje van buiten hebt geleerd. Ik zou óók niet zeggen: kom maar binnen, goeie man, en laat de con- fessie maar wasien.

Ik zou hun vragen: wat jij daar leert, strijdt dat ook met de confessie?

In dát geval, en alleen in dat geval, moeten we eens praten, want de confessie is geen stukje doctrine- in-extract, doch een uitdrukking van wat een christen noodig is te gelooven.

En als collega Hoeksema het daarmee eens is, en ik geloof dat eigenlijk wel van hem, want ook hij is door smartelijke wegen heen geleid, dan zou ik me strikt beperken tot déze vraag: strijdt jouw ge- voelen tégen de confessie? Zoo ja, dan moet ik, als dat strijden bewezen is, met herleiding van de grondvragen tot de confessionele inhoud en, met jou eens ernstig praten: we zijn geen open veld, maar kerk van Christus.

Maar ik zou hem niet vragen: staat jouw ge- voelen al met zooveel le-t-t-e-r-s in de confessie? Want ik zou probeeren te bedenken, dat de confessie ouder is dan mijn tijdgenooten. En dat zij alleen maar noteert, wat als formulier van eenigheid wil gelden.

Welnu, als nu collega Hoeksema wil vragen: die voorwaarden leer, strijdt die met de confessie?, dan komen we verder. Dán wil ik hem zeggen:

ik neem aan te bewijzen, dat de ééne voorwaarde- leer met de confessie strijdt. En dat de andere er volmaakt mee strookt.

Maar daarover dan de volgende maal. K. S.

Maria, de moeder van onzen Heere Jezus Christus (V)

III. MARIA EN ELIZABETH.

„Bij het ontvangen en het ter wereld brengen, bij het opvoeden en zelfs bij het wegschenken en het overleveren van den Zoon Gods schijnt de Heilige Drieëuldigheid niets buiten de Heilige maagd tot stand te willen brengen. Alles wijst er op, dat de drie god- delijke Personen hebben besloten in deze nieuwe orde niets zonder Maria te doen”. Op deze wijze wordt in de Roomsche theologie al meer en meer over Maria gesproken. We komen wel in een gansch ander kli- maat, wanneer we nuchter lezen, wat in Gods Woord van Maria staat opgeteekend. De Schrift teekent ons Maria als een zeer geloovige vrouw, maar die in haar geloofsleven ten zeerste de hulp en bij- stand des Heeren van noode heeft. De Schrift teekent ons niet de Drieëuldigheid als afhankelijk van Maria, maar Maria in haar afhankelijkheid van den Heere. Daarom heeft de Engel ook gewezen op haar verwante Elisabeth. Maria is ná de boodschap van den Engel Gabriël onverwijd gegaan naar de woonplaats van Zacharias en Elisabeth, een niet met name genoemde stad in Judea. De boodschap, die zij ontvangen had, was zóó wonderlijk, dat zij er met niemand over spre- ken kon, zelfs niet met Jozef. „In hare omgeving kon zij uitternaard moeilijk met iemand over het haar te beurt gevalene spreken. Wie zou haar gelooven? God zelf moest haar weg banen. Doch eene ook zelve won- derbaar gezegende zou haar kunnen gelooven en ver- staan. En zelfs bij deze werkte God voor haar en ruimde Hij alle moeilijkheden uit den weg”. Zoodra Maria bij Elisabeth is aangekomen en haar heeft gegroet, vindt er iets wonderlijks plaats. Het kind in Elisabeths schoot springt op. En onmiddellijk wordt Elisabeth vervuld met den Heiligen Geest en roept ze met een groote stem: Gezegend zijt gij onder de vrou- wen en gezegend is de vrucht uws schoots.

Elisabeth blijkt onmiddellijk te hebben doorzien, wat de beteekenis is van de komst van Maria. Onge- twijfeld zal Zacharias haar hebben meegedeeld, dat de komst van den Messias aanstaande was, dat haar zoon de komst van den Messias zou aankondigen. Maar hoe de Messias zou komen, dat wisten Zacha- rias en Elisabeth niet.

En nu werd haar bij de komst van Maria duidelijk, dat Maria den Helland onder 't harte droeg. De inner- lijke beweging van Elisabeth was een gevolg van het opspringen van het kind in haar schoot. De Heilige (Zie vervolg pag. 132).

Hoe men de Friezen voorlicht

In 1945 heeft de generale synode der gebonden en der bindende kerken den tórn: schijnendoop, tevoren ook door propagandisten van de synodale doopleer vrijmoedig gebruikt, afgewezen en uitgesproken „met de haar verleende profetische autoriteit” dat „naar het górdel der synode de doop, die bediend is aan hen, die later in ongelooft het sacrament verwerpen, nimmer als schijnendoop mag worden aangemerkt, om- dat de doop, op Gods soeverein bevel in Christus' kerk bediend, nimmer ledig en ijdel kan zijn”.

Dat lijkt krachtige taal. Maar de vragen, die ze oproept, zijn vele. Zoo is het „naar het oordeel der synode”. Is dat een blind oordeel? Is dat ook het oordeel der belijdenis? Bedoeld als een naspreken van het oordeel der Schrift? Werd hier met den tórn „schijn- doop” ook de leer van tweérflei doop, een doop voor de uitverkorenen en een anderen doop voor de niet uitverkorenen; van een vollen en van een niet-vollen doop afgewezen en het praedivies op dit punt ver- loochend?

De synode laat leder hier „profetisch” in den mist. Ze zegt: de doop, bediend aan hen, die later het sacrament in ongelooft verwerpen, kan nimmer ledig en ijdel zijn.

Die laatste woorden staan in Art. 33 N.G.B.: „Zoo zijn dan de teekenen niet ledig en ijdel om ons te bedriegen”. Waarom heeft de synode niet eenvoudig naar dit artikel verwezen? Omdat in art. 33 op deze woorden volgt: „Want Jezus Christus is hun waar- heid, zonder wien ze niet met al zijn zonden”. Maar dat Jezus Christus de waarheid van den doop is, ook als hij bediend is aan hen, die later het sacrament in ongelooft verwerpen, dát heeft de synode niet ge- leerd. En daarmee onder afwijzing van den tórn „schijnendoop” de leer van tweérflei doop ten volle gehandhaafd.

(Ds) C. v. d. W(oude) van Leeuwarden komt het in het Friesch Kerkblad bewijzen. Hij is zeer boos op vrijgemaakten, die nog steeds van „schijnendoop” als de leer zijner kerken spreken. En op synodale menschen, die aan zulk spreken geloof hechten: „De gedachte, alsof de Gereformeerde Kerken een schijnendoop zouden leeren, komt óf uit grove onkunde óf uit kwaadwillig- heid voort.”

Onkunde. Grove onkunde nog wel. Of kwaadwilligheid. Daar kunnen de vrijgemaakten het mee doen.

Edoch, met een variant op een bekend spreekwoord zou men kunnen zeggen: „fortiter in verbis, suaviter in re”, als de menschen groote woorden gebruiken staat er het met hun zaak maar slapjes voor.

Hetgeen (Ds) C. v. d. W(oude) terstond bewijzen komt.

Want om te wederleggen, dat zijn kerken een schijn- doop zouden leeren, zegt hij: „kinderen des verbonds hebben, krachtens de belofte, die God aan de gelovigen en hun zaad gegeven heeft, recht op de doop en zo'n doop, die op Gods bevel wordt bediend, mag nimmer als een „morsen met water” worden gedevalueerd. Al zou zo'n dopeling zich later in ongelooft van de Here afkeren, dan heeft zijn doop nog betekenis”.

We zijn het er van harte mee eens, dat óók in zoo'n geval de doop betekenis heeft.

Welke? (Da) C. v. d. W(oude) schrijft: „Wel niet de bete- kenis, dat die hem van de vergeving van zijn zonden verzekerde, maar wel, dat die hem oproep tot bekering en vermaande om alsnog in berouw en verootmoedi- ging de God des verbonds te zoeken”.

Wel verstaan werden die dopelingen dus wél door den doop „vermand en verplicht tot een nieuwe ge- hoorzaamheid”, maar nóch de Vader, nóch de Zoon, nóch de Heilige Geest heeft aan die dopelingen be- loofd wat het Doopsformulier opsomt.

Een doop zonder belóften. Een doop met ál de eischen. Een doop van een bedriegelijk God.

Want deze God roept tot berouw en verootmoedi- ging zonder voorafgaande belóften van genade.

Een halve doop. Dat is géén doop. Maar er is gedoopt. Dus een schijnendoop.

Zoo schrijft (Ds) C. v. d. W(oude). Kwaadwilligheid tegen zijn kerken mag ik bij hem niet zoo min veronderstellen als hij bij mij.

Onkunde constateer ik. Grove onkunde. Op gevaar af, dat hij dat grof van mij vindt.

Is Friesland zóó ingestapen, dat het zich zóó laat „leiden”?

Waarom is Friesland nog trouw? Slechts aan de mythe van de „Friesche trouw”, vrees ik. D. E. C.

1) R. Bernard O.P., Met Maria Mysteria, p. 25. 2) Greijdanus, a.w. I, p. 56.

Geest, die het deel van Johannes was van moeders lijf af, deelde zich aan zijn moeder mee. En zóó kwam dit woord van Elisabeth tot Maria. Dat zal voor Maria een gróóten steun geweest zijn in haar gelóóf. Zij heeft kinderlijk en eenvoudig den Heere op zijn Woord geloofd. En nu gaat de Heere dat geloof steunen door het woord, dat Elisabeth spreekt en het feit, dat zij mededeelt: want zie, toen de stem uwer groetenis in mijne ooren geschiedde, zoo sprong het kindeken van vreugde op in mijn schoot. Een dergelijk feit heeft den critici aanleiding gegeven aan de historische betrouwbaarheid van deze hoofdstukken te twifelen en naar het rijk der fabelen te verwijzen³⁾. Maar voor wie de Schriften geloofd is hetgeen Elisabeth overkomen is een feit. We gelooven, dat Johannes reeds in den moederschoot zich over de komst van Christus heeft verheugd. Dat alles heeft de Heere willen gebruiken tot sterking van het gelóóf van Maria. En hoewel Elisabeth de oudere is, erkent zij toch aanstonds in Maria de meerdere. Die meerderheid van Maria ligt niet in haar persoon. Die meerderheid ligt in haar moederschap. „Van waar komt mij dit, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt? Elisabeth begroet in Maria de moeder van den Messias. Zij bevestigt het woord van den Engel. En het spreken van de vrouw is meer dan het spreken van den Engel. Want Gabriël is veel, maar Elisabeth is meer. Als een knecht Gods de geboorte van den Messias aankondigt, dat is veel; maar dat een mensch, een kind van God, de geboorte van den Heiland aankondigt, dat is meer. Een kind is meer dan een knecht. Dat Elisabeth spreekt, waar Zacharias moet zwijgen, kondigt duidelijk de nieuwe bedeeing aan, waarin de vrouw niet meer achter zal staan bij den man. Het blijkt ook, dat Elisabeth de kracht kent van Maria's geloof. Want zij prijst haar om haar geloof. Zalig is zij, die geloofd heeft. Maria heeft gestaan en staat door het geloof. Maar dat is geen reden om Maria hemelhoog te verheffen. Elisabeth heeft niet gezegd, gezegend zijt gij onder de m e n s c h e n, maar gezegend zijt gij o n d e r d e v r o u w e n. Onder de v r o u w e n is Maria gezegend, omdat zij het is, die aan den Messias het leven mag schenken. Dat is een genade, die haar boven alle vrouwen ten deel valt. Om die reden zullen alle geslachten haar prijzen.

Maar Elisabeth gaat aanstonds over om de n Heere te loven, als ze zegt: want de dingen die haar van den Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden. Maria en allen, die gelooven zijn zalig, omdat in de zeef van het geloof G o d s w e l d a d e n ons déél worden. De volle nadruk ligt op den Heere en zijn groote daden. Zoowel bij Elisabeth als bij Maria. Want de dochter van David doet niet onder voor de dochter van Aäron. Heeft Elisabeth den Heere geloofd en geprezen, ook Maria breekt uit in een lofsang. Men heeft uit dezen lofsang ook weer afgeleid, dat deze hoofdstukken van Lucas niet oorspronkelijk konden zijn. Maar terecht maakt J. G. Machen de opmerking: „Waarom zou de moeder des Heeren niet begiftigd geweest zijn met de gave van eenvoudige dichtkunst?“ Maria was uit Davids geslacht. Waarom zou zij niet iets hebben van Davids geest? De opmerking is gemaakt, dat haar lied zoo weinig persoonlijk karakter draagt. Dat het in zooveel opzichten gelijkt op het lied dat Hanna heeft gezongen (1 Sam. 2:1-11). Juist dat eigenaardig schriftuurlijk karakter van Maria's lied pleit voor de echtheid. Zij heeft gezongen als een echte dochter Israëls.

Wat opvalt in haar lied is het bewustzijn van de totale omkeering, die de Heere zal te weeg brengen. Dit lied staat in het teken van strijd, zooals reeds de moederbelofte in het teken van strijd stond (Gen. 3:15). Het zijn haast revolutionaire klanken, die we hier hooren in het magnificent, ware het niet, dat tot tweemaal toe het woord barmhartigheid ons herinnerde, dat hier het Evangelie wordt verkondigd, dat de neerwerping van allen hoogmoed, machtsmisbruik en weelde beteekent.

In het lied van Maria is geen zweem van zelfverheffing. Zij m a a k t G o d g r o o t. Zooals Hij zich in zijn verlossende daden in het verleden heeft geopenbaard, zoo zal Hij nu denken aan de belofte,

die Hij eenmaal aan Abraham heeft gedaan.

Zij zong met een hart, vervuld van Gods Woord. Wilt ge Maria eeren? Zoek dan Gods Woord van dag tot dag. Zij zong met een hart, dat nederig was voor God en behoefte kende aan verlossing en heil. Wilt ge Maria eeren? Buig u dan met haar voor den hoogen en heiligen God en zoek zijn heil en zijn genade alleen. Zij zong om naar God groot te maken en leidde daarom de gedachten van zichzelf af naar Hem. Wilt ge Maria eeren? Stel haar dan niet in het centrum van uw leven, van uw denken en doen, maar geef Gode en Christus de eer, die Hem toekomt.

Zij zong uit een krachtig geloof aan de beloften van Gods Evangelie. Wilt ge Maria eeren? Neem gij dan ook die belofte aan van eeuwige zaligheid in den Heere Jezus Christus. En zing met haar van de grootheid van dien God, die alleen wonderen doet³⁾.

K. MEIMA.

³⁾ J. G. Machen, *The Virgin Birth*, 1930, Ch. XIII en XIV, p. 280-379.

⁴⁾ A.W., p. 95.

⁵⁾ B. W. Ganzevoort, a.w. p. 23.

* * De macht van 't „korban" zeggen

Het ambt-van-alle-gelooigen is een machtig ding. Het kan de hiërarchen stom-verlegen maken.

We denken, 't lijkt wel „gezocht", maar 't is toch dooevondig, aan Judas. Die heeft met zijn laatste handeling in 't ambt-van-alle-gelooigen de priesters achter de ooren laten krabben.

U kent het verhaal: Judas bracht die dertig zilverlingen terug. En toen begon de misère voor de priesters en de andere hiërarchen. Die zaten met dat ineens „stinkend" en „onrein" geworden geld verlegen.

Er kleeft bloed aan dat geld. Bloed van Jezus. Of soms van Judas? Of van allebei? Het is niet uitgesloten, dat ook het bloed van Judas later heeft meegeteld in de uitdrukking bloedgeld. Bijgeloof ziet graag alle factoren gebundeld in zijn verhaal-van-mysterie-en-gruwel; maar de katalogus der duistere factoren nummert niet.

Bloed is met dezen prijs betaald; bloed is er ook om dat betaalde bloed gevraagd; het ééne bloed is 'er mee gekocht, het andere wilde van den koop niet leven. Bloed, bloed; dit geld is nu niet „kosjer" meer. Het is n.l. niet gewijd, want het is in een bloedhandel betrokken geweest. Van menschen — en misschien ook wel van daemonen? Wie koopt de zielen van verraders op, en wie schrijven contracten, met bloed onderteekend, als 't niet Mefisto is, of zijns gelijke? 't Geld heeft zijn rol gespeeld in een sinister spel van dood en verderf. En daarom durven de tempel-hiërarchen dat geld niet bij den tempelschat voegen, ook al is het (misschien) door den laatsten bezitter, Judas, geworpen in de richting van het „gazophylakeion" (Joh. 8:20; Marc. 12:41), d.w.z. de schatkamer, of ook wel: de offerkist (Luc. 21:1).

Hiermee is de vraag opgeroepen: heeft Judas nu het geld aan de personen van de „overpriesters en ouderlingen" voor de voeten gesmeten, of..... heeft hij het aan den God des tempels gootvloed? Het Griekische woord, dat in vs 5 door „werpen" vertaald is, kan beteekenen: van zich af slingeren. Maar dat behoeft het niet te beduiden: Luc. 17:2 (een executie!); Hand. 27:19 (overboord zetten); 27:29 (ankers neerlaten, met overleg), naast zich neerleggen (Hand. 22:23), op den grond werpen (Luc. 4:35); neerleggen (Gen. 21:15, LXX: Hager slingerde haar kind niet met geweld van zich af), Matth. 15:31 (zieken neerleggen), laten neerliggen (Matth. 9:36). Ook het in vs 3 (terecht) door wederbrengen vertaalde woord heeft niets met een gewelddadig werpen te maken; Judas bracht dat geld gewoonweg terug. En toen de hooge heeren het niet accepteerden wilden, ja toen? Wat toen?

Wat toen gevolgd is zou wel kunnen beteekenen, dat Judas het geld, dat de tempelheeren niet wilden terug hebben, heeft willen teruggeven aan God. Niet om God te smeken voor zichzelf, maar om de hooge heeren te dwingen, zelf er mee voor God te verschijnen. Hij zou dan officieel geroepen hebben: korban, d.w.z. een officieele tempelgave, een geschenk; en dat is nu voor God bestemd. Hij moet zich maar over dat geld uitspreken.

„Korban" — dat is vaak een uitroep: dit geld is aan God gewijd; de Nazireërs b.v. waren een „korban", een „dooron", of: een „wijsgeschenk" voor Jahwe. Zahn herinnert aan Origenes, die bij Matth. 15:5 aantekent, dat hij die moeilijke plaats een heele poos niet begrepen heeft, totdat eens een Hebreër hem vertelde, dat soms

crediteuren, die het met slechte betaalers te kwaad hadden, met menschen die wel konden, maar niet wilden betalen, het bedrag, dat zij te innen hadden, „aan de armen" gaven als 'n korban, een heilige tempelgave. Ze zeiden dan tot hun debiteuren: het bedrag is korban, ik heb het aan God gegeven. De schuldenaar begreep dan meteen, dat hij nu niet meer 'n affaire had met dien mensch, doch met God zelf. Ook wij zeggen wel eens, met gelijk effect: doe 't maar in het kerkezakje!

Is in deze richting misschien ook de verklaring van Judas' daad te zoeken? De hooge heeren hebben gezegd: wat gaat ons uw zaak aan? — dat moet ge zelf maar uitmaken! Moet Judas nu zelf beslissen? En hebben niet éerst deze zelfde volksleiders bezwoeren, dat God de Heere het wilde, dat de Nazarener tot zwijgen gebracht zou worden? Schuiven ze nu van zich af het rechtsgeding, dat eerst als „Gods zaak", als „causa Dei" was aangediend?

Dan zal Judas hen met de haren er bij slepen: korban — daar ligt dat geld „lipné Jahwe", voor 't aangezicht van God. Voor Zijn aangezicht is het uitgegeven, voor Zijn aangezicht zullen ze het ook moeten incasseeren. Hij dwingt hen het loon voor de „godvruchtige" daad der aan de kerkpolitie bewezen aanbrenghersdiensten juist als zoodanig te hiërarchen in ambtelijken stijl, naar de normen van den tempel. Hij maakt er een oblatie van, een „gave", een „offer". Niet, om zelf voor God te treden, doch om hen er mee aan 't werk te zetten: men heeft daar toch zijn hiërarchen voor? Men kan soms belevén, dat iemand zichzelf onttrekt aan de grijparmen van dien „zoo lastigen", geen kamp gevenden God. Maar dat hij in zijn doodsnood anderen — vooral als 't hun „báán" is — nog vóór den troon Gods neerzet met een: als-t-u-blijft, zóek het dáár nu zelf maar uit! — En met een hooch-lijk, omdat anderen niet van dien hinderlijken God zich kunnen ontdoen, vaart hij zelf wanhopig ter helle.

Is in deze richting misschien ook te zoeken de exegese van dat lastige woordje „prijs des bloeds"? Het geld heet in den mond der tempelheeren „timé haimatos", en het wordt vaak vertaald door bloed-prijs, prijs voor den móórd (Grimm). Maar wat dunkt u: zeggen de kerkheeren zoo graag van hun eigen aan een „verklikker" betaald honorarium: dat is nu de prijs voor onzen „moord"? Ecclesia non sinit sanguinem: de kerk dorst niet naar bloed. Het was hún om alleen-maar-gerechtigheid te doen: de zaak moest eerst onderzocht worden. Men noemt niet zelf het honorarium een overeen-gekomen móórdprijs, doch: de afgesproken belooning voor aan de overheid be- wezen hulpdiensten. Dat klinkt al dadelijk anders.

Wat is dus: „timé haimatos"?

„Timé" blijkt meermalen óók te kunnen beteekenen een gave, een geschenk, ook zonder dat het een precies overeengekomen bedrag is als tegenwaarde voor een verrichte praestatie; voorbeelden van dergelijk gebruik kent de griekische vertaling van het O.T. b.v. in Dan. 2:6; Gen. 20:16. Ook is „timé" vaak de in geld uitgedrukte waarde van iets wat men den Heere schuldig is, Lev. 5:15, 18; 5:24 (6:5); zelfs van menschen kan men zoo de „waarde" uitdrukken, van menschen, die in feite den Heere „gewijd" zijn, Lev. 27:2, 3, 5, 6, 7, 8; desgelijks van dieren, Lev. 27:13, 27, huzen 15, landerijen, 16, 17, 19, 23, 25; vgl. Ex. 34:20. Het geld dat Judas terugbracht, en blijkbaar per se aan den tempel kwijt wilde, werd daardoor een „timé"; alleen maar: het was een timé haimatos, een timé van bloed; het geld was betrokken geweest in een bloedigen handel.

Dat die bloedige handel oneerlijk was, lag in het woord niet uitgedrukt; want ook bij een volkomen rechtvaardige en rechtsgelegde executie van een misdadiger zou het timé-van-bloed geworden zijn.

Kortom: de tempeloversten erkennen met geen enkel woord, dat zij iets verachtelijks hebben gedaan met die dertig zilverlingen; de vraag is alleen maar, of men den Heere des tempels met zulk geld kan vereeren. Voor die vraag had Judas hen gesteld, door het enkele feit van het nadrukkelijk deponeren van het bedrag in het tempelhuus.

Ze kregen er dan ook dadelijk werk mee. En ze misten den moed, dat loon der „meest godvruchtige daad" als zóódanig in her-jikt te affirmeeren. Ze durven niet — er zit bloed aan dat geld..... Misschien zijn ze (achteraf) wel blij, dat althans het vreemde, en niet godvruchtige einde van Judas het geld „besmet" heeft..... dan zijn ze meteen af van de vraag, of hún handen dan wel Judas' handen het goede geld „besmet" gemaakt hebben, ja, dan neen. De tempel weet ervan: een streng gelaat te vertoonen..... Geen besmet geld in het „gazophylakeion"; de tempel moet geheiligd worden, maar dit geld heeft in een kwaden handel dienst gedaan.

Ieder weet, hoe 't met dat geld nu verder is gelooopen. De hiërarchen hebben het niet durven leggen in de Korban-kist, de offer-kist. En daarmee heeft Judas, zijns on-

Op verstrooidenreis

* *

Met mijn aankomst op het vliegveld Mandai, zooals daarvan werd verteld in mijn laatste opstel onder dit hoofd, begon mijn tweede bezoek aan het eiland Celebes en de stad Makassar. Mijn eerste bezoek viel in Augustus 1947. Destijds was ik op weg naar Timor in verband met mijn bemoeienissen voor den terugkeer van Ds Goossens naar zijn arbeidsveld en in verband met het gaan verrichten van eenigen arbeid op het zendingsterrein onzer kerken op verzoek van de kerk van Zwolle en de inheemse kerken ginds. Ik zou toen sloop gaan te Makassar samen met de (toen nog) goeroe² (sic!) indjil Coreh en Tanahomba, die te Makassar moesten overscheepen op de Rheijnst, welk schip hen en mij naar Soemba zou voeren. Coreh en Tanahomba hadden n.l. ten behoeve van den terugkeer van Ds Goossens een bezoek aan autoriteiten te Batavia gebracht.

Makassar is er op vooruit gegaan in die twee jaar.

Sinds de overeenkomsten van Malino is het de hoofdstad van den Negara Indonesia Timur, die, als zelfstandige deelstaat, deel zou gaan nemen in den te vormen Federatieven Staat Indonesia. In dien deelstaat werd vrij snel orde en rust hersteld na de aankomst van de Nederlandsche troepen in Indië. En er ontwikkelde zich daar een prachtige samenwerking tusschen Indonesiërs en Nederlanders. De regerende personen waren zoo verstandig den weg van rustige ontwikkeling te verliezen boven dien van revolutionair forceeren van Indië's „vrijheid". Ik kan constatareeren, dat het stadsbeeld heel wat ordelijker is dan in 1947. In de Chinese wijk (de haven- en handelswijken van de stad) die veel schade hadden opgelopen van de bombardementen tijdens den oorlog met Japan, is puin geruimd. De Europeesche huizen zijn „gekapoerd" (gewit, en tevens hersteld van opgelopen schade), de wegen zijn veel verbeterd. Kortom: er heerscht rust en orde. Op de kantoren wordt men, gezien de omstandigheden, vlot geholpen. De stad is en marche naar het herkrijgen van haar oude welvaart. Makassar is een zeer belangrijke handelsstad en havenplaats met veel transitoverkeer, omdat het een

knooppunt is van zee- en luchtwegen, als ik me zoo uitdrukken mag. Het is een genot om in de stad te verkeren. Het is van de havensteden de koelste plaats van den Archipel, naar de heer Pronk mij verzekerde, en ik later zelf ook door vergelijking kon vaststellen. De stad heeft breede straten, schaduwrijk door prachtige boomaanplant langs de berm. Er is in 1949 al heel veel van de oude drukte in de haven teruggekeerd. De stad biedt een levendigen aanblik. Zij bewijst, dat het goed gaat met de boven vermeldde samenwerking. Terugdenkend daaraan is het moeilijk niet alleen maar een gevoel van diepe ergernis te hebben om wat korten tijd na mijn tweede bezoek noodeloos door de Nederlanders te grabbel werd gegooid.

Wat mijn logies betreft ben ik er ook op vooruitgegaan. De eerste maal logeerde ik in een hotel (ik meen het Grand Hotel), waar ook broeder Pronk, destijds de eenige vrijgemaakte te Makassar, zijn onderdak had. Dit hotel was inderdaad „grand" (groot) als je op het aantal kamers afging. Het was ook „grand" als je de gevraagde logiesprijs in aanmerking nam. Daar weet Pronk van mee te praten, die toen ook de kosten voor mijn logies heeft betaald, als ik

danks, die voor alle hiërarchie wel aangegane, zijn eigen die dert aangezien pen naar de heere leg dat de gave gezegd.
O, w
leider
hun eigen
zoo de
dat ze
jafas' H
zegt ge
profeet.
of „Ban
gen aan
ratie en
het Rom
Zielzorg
wat men
dat geld
Is het
eens van
Wij ge
„Want
„recht"
ledere m
loovigen
gelijk aa
zaak heb
ten werke
(want d
En toe
Toch E
mule „Jo
geweldig
verlaan.
Geen v
mee spo
Ze heb
maken e
kun je e
ze niet E
der ons
tévens z
ambt va
en tand.
ik mee',
dit ééne
„Doe
niet zeg
Want
de-kerk.
een bezw
nota. Ko
vragen.
ijdel.

* * A

Hier v
citeerden

[Titel
Een o
Inde
da

Door

me niet
als je d
liggen, C
Niet da
Archipe
moeilijk
hoorlijk
aanmerl
me heb
goeroe's
arriveer
weinig
goeroe's
een pa
roe's. P
Indië v
reden n
Het gol
maleisc
kent ge
niet.
„Gran
standje,